

Raadsvoorstel

Onderwerp **Programma Groningen Geeft Energie 2015 -2018**
Registratienr. 4925266 Steller/telnr. Kamminga/ 0652759635 Bijlagen 2

Classificatie	Openbaar
	☐ Vertrouwelijk (bij gebruik van persoonsgegevens)
Portefeuillehouder	Gijsbertsen Raadscommissie

Voorgesteld raadsbesluit

De raad besluit het programma Groningen Geeft Energie 2015-2018 vast te stellen.

voorgesteld besluit

Samenvatting

We herijken ons energieprogramma op een moment dat het economisch perspectief van de regio er onlosmakelijk mee verbonden is. De gaswinningsproblematiek en technologische ontwikkelingen maken dat van de gemeente Groningen een nieuw perspectief mag worden verwacht op het gebied van energie en duurzaamheid. Een perspectief dat leidt tot actie, waarin ondernemers, kennisinstellingen, woningbouwcorporaties en stadjes een belangrijke rol spelen.

Er ligt al een goede basis, maar om onze doelstelling te halen is meer nodig. In dit nieuwe programma kiezen we daarom voor drie verbeterlagen:

- Routekaart: We trekken samen op met bedrijven, kennisinstellingen en bewoners om aan de hand van een routekaart onze doelstelling 'Energienutraal in 2035' te halen en om zo bij te dragen aan een nieuw duurzaam economisch perspectief voor de regio;
- Opschalen: We gaan voor het bereiken van grotere aantallen, voor een verscherping van ons huidige beleid, voor een brede duurzaamheidsaanpak over meerdere portefeuilles en voor samenwerking met de regio;
- Innovatie: We kiezen ook voor technologische en sociale innovatie. Zo professionaliseren we onze planning en monitoring en stimuleren en faciliteren we bijvoorbeeld buurtinitiatieven.

Vervolg voorgesteld raadsbesluit

Aanleiding en doel

We herijken ons energieprogramma op een moment dat het economisch perspectief van de regio er onlosmakelijk mee verbonden is. Energie en duurzaamheid zijn cruciale sporen in dat nieuwe perspectief voor de regio. Dit momentum biedt een prachtige kans voor de regio om zich te profileren als hét gebied voor duurzame innovatie. Kennisontwikkeling en het uitvoeren van innovatieve woon- en werkconcepten gaan hier hand in hand.

De snelheid van de maatschappelijke en technologische ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid en energie is een belangrijke reden om ons programma te herijken. Kennisinstanties, ondernemers en bewoners gaan op dit vlak regelmatig sneller dan de gemeente. Aansluiten bij initiatieven uit de samenleving is dan een goede mogelijkheid.

In de context van deze zoektocht naar een nieuw regionaal economisch perspectief aan de ene kant, en snelle maatschappelijke en technologische ontwikkelingen aan de andere kant, is het nieuwe energie- en duurzaamheidsprogramma geschreven. 'Energie neutraal in 2035' blijft daarbij ons doel.

Kader

In 2011 formuleerden we in het Masterplan Groningen Energie neutraal de ambitie om onze stad in 2035 energie neutraal te laten zijn en de positie van Groningen als 'energy city' te versterken. Daarna is het uitvoeringsprogramma "Groningen geeft energie" opgesteld. Op weg naar 2035 zijn we nog maar kort bezig met een programmatische aanpak voor de acht sporen. Begin 2014 is het lopende energieprogramma geëvalueerd en is geconcludeerd dat doorgaan op de ingeslagen weg onvoldoende is om te kunnen aannemen dat het lange termijn doel wordt gehaald.

In het landelijke beleid is er meer steun gekomen voor een ambitieus energiebeleid door het "Energieakkoord voor duurzame groei" van september 2013. Dit akkoord kunnen wij echter niet beoordelen als een nationaal energietransitieplan. Noord-Nederland heeft op het energieakkoord gereageerd met een ambitieuze energieagenda voor de Energy Valley regio, onder de naam Switch. Met deze agenda biedt het noorden aan een meer dan proportionele bijdrage te leveren aan de rijksdoelen op het gebied van duurzame energie. Als gemeente leveren wij met het eigen programma daaraan een bijdrage, maar ook door aan de vier thema's van Switch mee te werken.

De Energiemonitor

In november 2014 werd er een motie aangenomen door de raad, om een jaarlijkse energiemonitor in te stellen. Met deze energiemonitor gaan we het komende jaar aan de slag.

In ons energie- en duurzaamheidsprogramma hebben we ambities voor de langere termijn. Om concreter en doelgerichter te kunnen sturen, gaan we de voortgang en effectiviteit van de maatregelen monitoren. Al op korte termijn kan de monitor als instrument worden ontwikkeld. Hiermee zullen we jaarlijks verslag doen van de ontwikkelingen in Groningen, in de vorm van:

- Het energiegebruik per sector
- CO₂-uitstoot per sector
- Productie van duurzame energie per bron/techniek
- Bijdrage van maatregelen en acties aan de doelstellingen
- Prognose van de te verwachten energiebesparing, productie van duurzame energie en CO₂ reductie
- Voortgang op de klimaatdoelstellingen als geheel

Deze ontwikkelingen worden in beeld gebracht voor het grondgebied van de gemeente Groningen, maar de invloed van de gemeente in het realiseren van de doelstellingen is soms beperkt. Dit wordt in de monitor tot uitdrukking gebracht door in de verslaglegging vier rollen van de gemeente te onderscheiden:

1. Zelf hernieuwbare energie produceren, door bijvoorbeeld gemeentelijke daken te voorzien van zonnepanelen voor eigen gebruik;
2. Verbeteren van business cases voor hernieuwbare energieprojecten van andere initiatiefnemers; door bijvoorbeeld eigen gronden of daken tegen gunstige voorwaarden beschikbaar te stellen aan een ontwikkelaar;
3. Creëren benodigde randvoorwaarden, door bijvoorbeeld flexibele bestemmingsplannen en vergunningstrajecten (bv. crisis en herstelwet);
4. Bewustwording en informeren, door bijvoorbeeld inzichtelijk te maken welke daken in de gemeente geschikt zijn voor plaatsing van zonnepanelen (Zonatlas).

In het jaarlijkse monitoringsverslag worden uitgevoerde, lopende en geplande maatregelen in beeld gebracht. Daarbij kan tevens zichtbaar gemaakt welke voorgenomen activiteiten na een jaar opschuiven naar maatregelen in uitvoering en evenzo welke nieuwe maatregelen in voorbereiding zijn genomen. Wij verwachten de monitor nog voor de zomer te kunnen presenteren.

Ook werd de motie 'Taskforce Gastransitie' aangenomen in februari 2015. Aan de hand van dit nieuwe energieprogramma geven we ook invulling aan deze motie, die oproept tot samenwerking met het regionale bedrijfsleven en kennisinstellingen in het kader van de gas- en energietransitie.

Tot slot is met het programma Groningen Geeft Energie ook invulling gegeven aan de motie 'Meer gas terug' van 19 februari jongstleden. Ontwikkelingen die aardgasonafhankelijkheid vergroten worden gestimuleerd en dit gebeurt in overleg met lokale partners.

Argumenten en afwegingen

Er ligt al een goede basis, maar om onze doelstelling te halen is meer nodig. In dit nieuwe programma kiezen we daarom voor drie verbeterlagen:

- Routekaart: We trekken samen op met bedrijven, kennisinstellingen en bewoners om aan de hand van een routekaart onze doelstelling 'Energienutraal in 2035' te halen en om zo bij te dragen aan een nieuw duurzaam economisch perspectief voor de regio;
- Opschalen: We gaan voor het bereiken van grotere aantallen, voor een verscherping van ons huidige beleid, voor een brede duurzaamheidsaanpak over meerdere portefeuilles en voor samenwerking met de regio;
- Innovatie: We kiezen ook voor technologische en sociale innovatie. Zo professionaliseren we onze planning en monitoring en stimuleren en faciliteren we bijvoorbeeld buurtinitiatieven.

Maatschappelijk draagvlak en participatie

Tijdens het opstellen van dit programma zijn doorlopend bedrijven, stadgers en kennisinstellingen betrokken geweest. In november is er begonnen met een bijeenkomst met de raadscommissie. In januari is een concept van het programma besproken in de aanwezigheid van verschillende hoogleraren van de Rijksuniversiteit Groningen en de grote energiebedrijven in de stad. De input van de deelnemers is meegenomen in het opstellen van het programma en in een aantal gevallen zijn vervolgspraken gemaakt om verder te praten. Daarnaast is er onder het stadspanel (12 000 stadgers) een enquête gehouden over energie en energiebesparing. Ook de komende jaren blijft samenwerken met bedrijven, kennisinstellingen en inwoners van groot belang binnen het programma.

Dat heeft ondermeer te maken met de rol die wij als gemeente spelen. Om in 2035 energienutraal te zijn hebben wij alle betrokkenen in de stad en omgeving nodig. Maatschappelijk draagvlak voor het programma is dan ook essentieel. Net als participatie van inwoners en bedrijven. De gemeente heeft een rol in het faciliteren van ontwikkelingen, het bij elkaar brengen van partijen, het goede voorbeeld geven en een goede communicatie met en tussen betrokkenen. Daar bovenop kiezen we voor een richtinggevende rol: ook al heeft de gemeente vaak een beperkte invloed op de daadwerkelijke uitvoering van maatregelen, wij brengen aan de hand van een energietransitiemodel als lokale overheid in beeld hoe de energietransitie in Groningen gestalte kan krijgen.

Financiële consequenties

Dit programma geeft invulling aan de beschikbare middelen (2 miljoen euro) die structureel zijn opgenomen in de begroting.

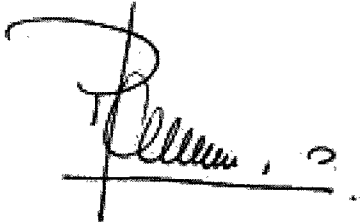
Overige consequenties

Geen

Vervolg

Participatie en communicatie spelen een belangrijke rol om de energiedoelstellingen te halen. Beide aspecten zijn integraal onderdeel van het energieprogramma.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
Peter den Oudsten

de secretaris,
Peter Teesink

Groningen geeft energie: Werkplan 2015-2018

Deel 1: Energie

Warmte	1
Besparen.....	3
Zon.....	8
Wind	10
Biobased economy	10
Groningen Smart Energy City	12

Deel 2: Duurzaamheid in de programma's

Programma Verkeer	14
Programma Economie en werkgelegenheid	15
Programma Wonen	15
Programma Onderhoud en beheer openbare ruimte.....	15
Programma Bedrijfsvoering	16

Deel 1: Energie

Warmte

De bijdrage van het spoor warmte aan het doel energieneutraal was in 2011 gesteld op 15%. In 2012 is een visie en strategie voor ontwikkeling en gebruik van duurzame warmte en koude vastgesteld: 'Groningen duurzaam warm'. Met deze visie is een solide basis gelegd onder een succesvolle ontwikkeling van het warmtespoor. De in het Masterplan 2011 beoogde 15% besparing op CO₂-uitstoot via het warmtespoor lijkt mogelijk. Twee derde van het energieverbruik in de stad hangt samen met warmtevraag. Wij achten een grotere bijdrage dan 15% goed mogelijk, maar daar zijn forse investeringen voor noodzakelijk, vooral voor de aanleg van kostbare ondergrondse warmte-infrastructuur. Als rol van de gemeente zien wij primair het publieke belang te waarborgen. Het gaat dan om toegankelijkheid, betrouwbaarheid en betaalbaarheid van de energievoorziening in de stad. Een krachtige gemeentelijke regie is daarom vereist. In Groningen liggen bovengemiddelde kansen om met duurzame warmte meters te gaan maken. De verduurzaming van de warmtevraag kent vijf invalshoeken:

1. Diepe aardwarmte (geothermie)
2. Warmte koude opslag (wko)
3. Benutten van restwarmte
4. Warmte uit het riool (riothermie)
5. Warmte van de zon (zonthermisch)

Projecten:

Geothermie Zernike.

In het project Geothermie Zernike kan warm water van ongeveer 3 kilometer diepte worden gebruikt voor het verwarmen van ca. 10.000 huishoudens. Hiervoor moet in de wijken Paddepoel, Selwerd, Vinkhuizen en Zernike een warmtenet worden aangelegd. Dit project kan in 2016 gaan starten. Een project met geothermie als bron en de levering aan bestaande bouw is uniek in Nederland. Hiermee kan een eerst grote stap gezet worden in het vervangen van aardgas door een duurzame warmtebron.

Warmte-koude-opslag (wko)

In 2014 is gestart met het collectieve warmte koude opslag systeem (wko) Europapark. Hiervoor is WarmteStad BV opgericht. Dit is een samenwerking tussen de gemeente en het waterbedrijf Groningen. WarmteStad richt zich met name op de distributie van warmte en koude. Er zijn in de stad veel meer collectieve wko-systemen mogelijk. In sommige gebieden in de stad is het noodzakelijk dat de gemeente in de vorm van een 'masterplan bodemenergie' de regie neemt. Anders ontstaat een wildgroei en daarmee een niet efficiënt gebruik van de mogelijkheden in de ondergrond. Dit is de komende jaren aan de orde voor de onderstaande gebieden:

Collectieve wko Binnenstad (2017)

Collectieve wko Ebbingekwartier (2015)

Collectieve wko Stationsgebied (2020)

Restwarmte

Projecten met een grote potentie zijn Suikerunie, Attero, en UMCG. Plannen om de restwarmte van deze bedrijven en instellingen te benutten in nabij gelegen woningen, bedrijfsgebouwen zijn tot dusver nog niet tot uitvoering gekomen. Deze blijven de komende jaren in onze aandacht. Redenen waarom benutting nog niet mogelijk was zijn: de relatief lage prijs van aardgas, de temperatuur van de restwarmte is te laag voor rechtstreeks gebruik, en de beschikbare restwarmte is niet continue beschikbaar. Met een stijging van de gasprijs en nieuwe ontwikkelingen op het gebied van warmte verwachten wij dat binnen een aantal jaren restwarmte wel efficiënt hergebruikt kan worden.

Riothermie

Een unieke kans is het onttrekken van warmte aan het riool om zwembad De Papiermolen mee te verwarmen. Omdat door de aanleg van de Zuidelijke ringweg een gedeelte van een persriool verlegd moet worden ontstaat de mogelijkheid om hierin een warmtewisselaar in te bouwen. Met behulp van een warmtepomp kan laagwaardige warmte uit het riool hergebruikt worden om het zwembad te verwarmen. Een gasaansluiting is dan niet meer noodzakelijk. Naast de duurzame warmtebron worden ook grote warmteverliezen aangepakt. Zo wordt het bad straks 's nachts afgedekt om onnodige afkoeling te voorkomen. De planning is om de werkzaamheden in 2016 uit te voeren.

Zon-thermische energie

Zonne-energie kan naast het maken van elektriciteit met zonnepanelen ook gebruikt worden voor het produceren van warm water. In Denemarken staan weilanden vol met deze zonneboilers om daarmee warm water voor stadsdistributie te maken. Met de doorontwikkeling van dit soort systemen ontstaat binnen een aantal jaren een mogelijkheid om zeer eenvoudig en goedkoop warmte te maken. Allereerst op geschikte daken en daarna lijkt opschaling mogelijk door braakliggende terreinen daarvoor te gebruiken. De ontwikkelingen in het buitenland hierover worden nauwlettend gevolgd.

Zon-thermische energie wordt in Groningen al jaren toegepast door zonneboilers op daken van particuliere woningen en corporatiewoningen. Dit blijft ook deel uitmaken van mogelijke maatregelen om de woningvoorraad te verduurzamen.

Beleidsontwikkeling

De bovenstaande projecten zijn of worden mogelijk dankzij beleidsontwikkeling die al jaren gaande is.

Het is gewenst dit voort te zetten naar aanleiding van de ervaring die wordt opgedaan.

Hiermee beogen wij het potentieel van het spoor warmte nog te vergroten.

Onderwerpen waarvoor verdere beleidsontwikkeling gewenst is zijn:

- WarmteStad als bedrijfsmodel verder uitbouwen, onder meer de mate van participatie door de gemeente.
- Doorontwikkelen van de wijze van regievoering op WKO-systemen in samenwerking met marktpartijen (synergie WKO-systemen, vs. centrale WKO-systemen).
- Na een opstart met geothermie zijn in het vergunde gebied in potentie meerdere winputten mogelijk. Aansluiting van veel meer (en grotere) warmtevragers is mogelijk.
- Integratie van warmtesystemen: geothermie, benutting restwarmte, WKO. Hiermee verbonden: aanleg van warmte-opslagsystemen die de discontinuë warmtevraag kunnen opvangen. Benutting van kennisontwikkeling op het gebied van warmte bij de Rijksuniversiteit, Hanze Hogeschool en Energy Academy (programma Flexiheat: smart grids voor warmte).
- Ontwikkeling 'smarte' warmtenetten: dunne buizen onder hogere druk, opslagsystemen, hybride netwerken voor geothermie en restwarmte, openstelling voor warmteleverende partijen, piekvoorzieningen bij de afnemers. Benutten bestaande infrastructuur, w.o. pijpleiding Hoogkerk-Waddenzee.

Besparen

1. Wonen
2. Bedrijven
3. De gemeente zelf: GRESKO

Alle energie die we kunnen besparen hoeven we niet op te wekken. Grote besparingen zijn mogelijk in de woningvoorraad, bij bedrijven en kantoren. De gemeente zelf wil het goede voorbeeld geven met een integraal plan voor energiebesparing van het eigen vastgoed (GRESKO). In het Masterplan Groningen Energieneutraal van 2011 is ervan uitgegaan dat besparingen een bijdrage van maar liefst 37% kunnen leveren aan de energieneutrale stad. Op alle drie invalshoeken zijn in de afgelopen jaren goede eerste stappen gezet. In de periode 2010-2012 zijn 5.577 corporatiewoningen verbeterd naar label C of beter. Bij energiebesparing door particuliere woningeigenaren en bedrijven zijn we nieuwe wegen ingeslagen, maar de komende jaren moet daar versnelling en opschaling op volgen. Het nationale energieakkoord is hierbij een steun in de rug, vooral voor energiebesparing in de gebouwde omgeving. De Gresko heeft een succesvol opstartjaar achter de rug en kan nu gestructureerd verder werken.

1. Wonen

De projecten zijn onder te verdelen naar nieuwbouw, bestaande woningvoorraad van corporaties en bestaande particuliere woningen. Groningen telt ongeveer 97.000 woningen. Deze zijn samen verantwoordelijk voor ongeveer 20% van de totale CO₂-uitstoot in de stad.

Nieuwbouw

Energiebesparing en energieopwekking worden vanuit de rijksoverheid voorgeschreven, met een steeds verdergaande aanscherping van de EPC (energie prestatie coëfficiënt). Het Europese beleid is erop gericht dat nieuwe gebouwen na 2020 bijna geen of zeer weinig energie gebruiken. De

gemeente Groningen streeft ernaar dat alle nieuwbouw vanaf 2017 energieneutraal wordt uitgevoerd. Dat betekent vanaf 2017 ca. 600 woningen per jaar.

Om dit mogelijk te maken zullen wij in beeld brengen welke meerkosten met energieneutraal bouwen gemoeid zijn en dit uitdrukken in woonlasten voor de eerste 15 jaar (total cost of ownership). De besparingen op energiekosten zullen in de meeste gevallen die meerkosten compenseren, zodat de verkoopbaarheid van woningen niet negatief hoeft te worden beïnvloed.

Corporatiewoningen:

- Samen met bewoners en andere partijen wordt een plan opgesteld voor gebiedsgerichte verduurzaming van woningen. De afspraken moeten in ieder geval leiden tot energiezuinige, kwalitatief goede woningen met lage woonlasten.
- De basis hiervoor vormt het convenant Energiebesparing huursector waarin is opgenomen dat vanaf 2020 alle huurwoningen van woningcorporaties gemiddeld energielabel B of beter hebben. En dat 80% van de particuliere huurwoningen energielabel C of beter heeft.
- Het uitvoeren van het convenant huursector betekent ca. 5000 huurwoningen per jaar twee labelsprongen en daarbij streven naar label C of beter.
- Deze opgave is zeer aanzienlijk en behelst een sterke intensivering ten opzichte van het NLA-traject van de afgelopen jaren. Daartoe wordt vooralsnog de onderstaande benadering overwogen:
 - (1) in beeld brengen van de kosten van vergaande energiereductie, uitgedrukt in woonlasten,
 - (2) onderzoeken of een ESCO-constructie mogelijk is voor corporatiewoningen (kostenneutrale aanpak), (3) gebiedsgerichte verduurzaming: benadering vanuit energieconcepten en daarbij benutten van specifieke opties per wijk, zoals geothermie, restwarmte, zonne-energie. Dit passend op de typologie van de woningen en andere warmtevragers in de omgeving. M.a.w. de opgave om tienduizenden woningen te verduurzamen bestaat uit maatregelen aan de woningen zelf in combinatie met gebiedsspecifieke kansen voor collectieve voorzieningen. Warmte speelt daarbij een hoofdrol.
- Een aantal Groningse corporaties neemt deel aan het project Hoogspringers. Deze corporaties hebben de ambitie om binnen 5 jaar meer dan 1000 corporatiewoningen naar Nul op de Meter te brengen. Hoogspringers zijn samenwerkende woningbouwcorporaties, gemeenten en bouwpartijen die zien dat renoveren naar Nul op de Meter woningen een oplossing is voor een duurzame woningvoorraad en een toekomstbestendige corporatie. Dit project wordt samen met de corporaties geëvalueerd en indien mogelijk gecontinueerd.
- Energie-armoede: het terugbrengen van de energielasten van een specifieke groep bewoners voor wie de energielasten erg hoog zijn ten opzichte van de overige woonlasten. Een belangrijk deel van deze groep bewoners zijn mensen met een minimum inkomen. Tegelijkertijd zou dit een tweede doel dienen: het behalen van energiebesparing in Groningen als geheel. Vanuit 3 aspecten, wonen, inkomen en gedrag wordt de problematiek van de zogenaamde 'energie-armoede' aangepakt. Deze aanpak zal in het komende jaar in samenwerking met het sociale domein verder worden uitgewerkt. We streven ernaar dat in vier jaar bij 50% van de minima energiebesparende maatregelen worden gerealiseerd.

Particuliere woningen

- Voortzetting van "Groningen woont SLIM", de publiek-private energiebesparingsaanpak van de gemeente Groningen en bedrijvenvereniging "SLIM wonen met energie".
- We communiceren hierbij uiteindelijk met alle 40.000 eigenaar-bewoners in Groningen, we leveren een actieve dienstverlening aan 3.000 eigenaar-bewoners per jaar en we werken nauw samen met het lokale MKB, zodat er meer lokaal wordt besteed. Bij al deze huishoudens wordt ook de energiecoöperatie NLD gepromoot. Het streven is dat hierdoor de NLD met jaarlijks 300 klanten groeit, mede door gemeentelijke voorlichting.

- De middelen zijn reeds ontwikkeld (quickscan, warmtebeelden, etc.) of zullen nog verder ontwikkeld worden (bijv. referentiewoningen). Doel is om van huizenbezitters zelfbewuste consumenten te maken. Kernpunten in deze aanpak zijn schaalvergroting, nadruk op collectieve aanpak en aandacht voor daadwerkelijke ingrepen.
- De bemensing van de backoffice van Groningen woont SLIM (energieloket) borgen, opdat de consumenten continue geprikkeld blijven om stappen te zetten naar een duurzaam investeringsbesluit. Deze backoffice kan ook werkzaamheden voor overige Groningse gemeenten uitvoeren en zou bijvoorbeeld gefinancierd kunnen worden vanuit de VNG middelen.
- De mogelijkheden verkennen voor het oprichten van een 'renovatie-winkel': een winkel waar eigenaren terecht kunnen voor advies en producten, van een enkele energiemaatregelen tot 'nul-op-de-meter'.
- Verder ontwikkelen van een effectieve samenwerkingsvorm met het lokale MKB. Het inrichten van een faciliteit, waarmee duurzame innovatieve bedrijven in Groningen ondersteund worden.
- Het reserveren van revolverend budget voor financiële experimenten.
- Project Energiebesparing bij de particuliere huishoudens in het kader van de ondersteuningsstructuur VNG (energieakkoord). De gemeente Groningen heeft de rol van regiocoördinator. Hierbij wordt zoveel mogelijk uitgegaan van bestaande initiatieven (Groningen woont SLIM) en deze uit te rollen. Gestreefd wordt om de rijksbijdrage te verhogen door de provincie en samenwerking te zoeken met Switch.
- Participeren in het project 'De Stroomversnelling Koopwoningen': marktpartijen ontwikkelen voor huiseigenaren een concept 'nul-op-de-meter'. Hiermee wordt beoogd om op zeer grote schaal en met veel snelheid vraag en aanbod te creëren voor Nul op de Meter-verbouwingen van particuliere rijwoningen uit de periode 1950-1980. Resultaat: een comfortabel en mooier huis zonder energiekosten en gefinancierd door de huidige energierekening.
- VVE's, monumenten en studentenhuizen: aanpak is zoeken naar instrumenten die de burger ontzorgen, aansluiten bij reguliere verbouw/renovatie. Verkorte terugverdientijden door bijvoorbeeld leningen of subsidies. Bij VVE's wordt daarnaast ook naar de mogelijkheden gekeken om energiebesparingsmaatregelen onderdeel te maken van de meerjaren onderhoudsplanningen (MOP's). Ook voor deze doelgroepen willen we de 'klantreis' doorgronden en middelen ontwikkelen om hen te stimuleren. Voor de VVE's, monumenten en studentenhuizen wordt een afzonderlijk actieprogramma opgesteld.
- Onderzocht wordt waar de aanpak van de particuliere voorraad kan meeliften met een gebiedsgerichte aanpak voor huurwoningen (energieconcepten per wijk). Tevens zou Hoogspringers kunnen worden uitgebreid naar de particuliere voorraad.
- Bij de aanpak van zowel de particuliere als de corporatievoorraad wordt het langere termijn perspectief voor warmtenetten betrokken, gebruik makend van geothermie en andere warmtebronnen.

2. Bedrijven

Energiebesparing bij het bedrijfsleven organiseren wij gebieds- en branchegericht en uiteraard in nauwe samenwerking met georganiseerde ondernemers. Het totale bedrijfsleven is goed voor ca. 20% van de CO₂-uitstoot in de stad.

Projecten:

- (Als gemeente) aansluiten bij projecten van (georganiseerde) ondernemers in de stad in verschillende gebieden en branches.
- Samen met ondernemers biedt de gemeente verschillende ondersteuningsinstrumenten aan. Ondernemersverenigingen nemen zelf het initiatief. Op de diverse terreinen investeren ondernemers samen, vanuit een collectieve visie en ambitie in verduurzaming. Hierbij kunnen bedrijven aansluiten.

- Opstellen van een actieprogramma met een branche- en/of gebiedsgerichte aanpak. De Cleancampagne en het horecaproject worden voortgezet. Het aantal branches wordt uitgebreid (sportverenigingen, evenementen, musea, etc).
- We onderzoeken de mogelijkheid voor het oprichten van een energiefonds waarbij financiële ondersteuning wordt geboden aan ondernemers en organisaties met duurzame ambities in de vorm van leningen, garanties en overheidsparticipatie.
- Bedrijven hebben een zorgplicht om energie doelmatig in te zetten. We zullen hierop extra inzet leveren. Dit betekent dat we bedrijven stimuleren om energiebesparende maatregelen te treffen (zachte aanpak) maar uiteindelijk zullen we ook onze regulerende rol in gaan zetten en bedrijven verplichten om energiebesparende maatregelen te treffen en indien noodzakelijk gaan handhaven (harde aanpak).
- De inspecties bij bedrijven in het kader van wet- en regelgeving worden gecontinueerd. Overwogen kan worden om bedrijven die meedoen aan de Cleancampagne vrijstelling te verlenen van bedrijfscontroles.

3. Gresco

In 2013 is de Groninger Energieservice Compagnie opgericht, de GrESCO. Via de GrESCO voeren we integraal energiemanagement van het gemeentelijke vastgoed. Besparingen op de energierekening zetten we in voor extra investeringen in energiebesparende maatregelen. Zo kunnen we zonder extra begrotingsmiddelen toch investeren in verduurzaming van ons vastgoed. Via de GrESCO willen we de circa 250 gemeentelijke gebouwen voor 2035 energieneutraal maken. Energiebeheer wordt een integraal onderdeel van het vastgoedmanagement van de gemeente. Per gebouw of groep gebouwen zal GrESCO een business case maken en voorleggen aan de raad.

De projecten, onderzoeken en initiatieven zijn onder te verdelen in vier werkvelden:

Basis op orde:

Binnen de GrESCO is het afgelopen jaar veel tijd gestoken in de controle en monitoring van het huidige energieverbruik en hier blijven we de komende jaren op inzetten. Ook worden onze medewerkers het komende jaar geïnformeerd over de werkzaamheden van de GrESCO waardoor we als organisatie bewust worden van ons gebruik. Door de intensivering van de controle en monitoring van het energieverbruik van het gemeentelijk vastgoed is de inschatting dat er een structurele besparing te realiseren is van circa 5% per jaar van het huidige energiegebruik.

Slim vervangen:

We hebben onderzocht wat de snelle winsten zijn die we kunnen behalen door slimme aanpassingen en vervangingsinvesteringen in het gemeentelijk vastgoed. Kansrijk zijn de toepassing van led-verlichting, het inregelen van technische installaties, het plaatsen van zonnepanelen en het isoleren van appendages. Het afgelopen jaar is de aandacht gegaan naar businesscases voor gymlokalen, wijkposten en de verlichting van de sportvelden. Onderzocht wordt of het kostentechnisch mogelijk is de parkeergarages aan het Boterdiep en onder de Euroborg uit te rusten met led-verlichting. Het komende jaar wordt verder gekeken waar de kansen liggen om een versnelling te realiseren van dit soort gemakkelijke ingrepen.

Samen met anderen:

De GrESCO helpt bij nieuwbouw en onderhoud van gemeentelijke vastgoedprojecten en van maatschappelijke organisaties die gebruik maken van het gemeentelijk vastgoed. Doordat de duurzame investeringen terugverdiend worden uit de energiebesparing kunnen we net een stapje verder gaan dan normaal gesproken zou kunnen binnen de financiële grenzen van de bouw- en onderhoudsprojecten. De GrESCO zorgt voor 'de duurzame kers op de taart'.

Voor 2015 staan de volgende projecten op de rol:

- De stadsschouwburg wordt bouwkundig gerestaureerd. De GrESCo financiert de extra investeringen voor de verduurzaming waardoor het pand minder energie gebruikt en meer comfort biedt aan de klanten.
- Het openluchtzwembad de Papiermolen wordt opgeknapt en het riool wordt verlegd in verband met de aanpassing van de zuidelijke ringweg. Hierdoor kan het zwembad worden verwarmd door een combinatie van Riothermie en zonneboilers.
- De verwarmingsinstallatie van zwembad de Parrel moet worden vervangen. Met Warmtestad wordt de overstap gemaakt naar een biomassaketel en wordt het binnenklimaat voor de bezoekers verbeterd. In de toekomst kan dit zwembad worden aangesloten op het warmtenet dat met geothermie wordt gevoed.
- Om de projecten in de toekomst integraal aan te pakken wordt vanaf begrotingsjaar 2016 de aansluiting gemaakt met de meerjarenonderhoudsbegroting van de afdeling Vastgoedmanagement. Hiermee wordt ook de huidige werkwijze om iedere business case ter accordering aan de gemeenteraad voor te leggen overbodig. Vanaf 2016 wordt een raamkrediet aangevraagd en wordt bij de afsluiting van het begrotingsjaar verantwoording afgelegd over de realisering van het jaarprogramma.

De verandering:

De GrESCo experimenteert met duurzame innovaties en wil in haar projecten, in navolging van het coalitieakkoord, op zoek naar andere manieren van samenwerking en cofinanciering dan we nu gewend zijn als gemeentelijke organisatie. In 2015 worden de volgende projecten verder uitgewerkt en/of uitgevoerd:

- Samen met medewerkers van Energy Valley en studenten van de Hanzehogeschool wordt onderzocht wat de meest kansrijke scenario's zijn voor het verduurzamen van 24 energielurpende gebouwen naar label A.
- Een onderzoek naar efficiëntievergroting en kostenverlaging wanneer de GrESCo ook het integrale energiemanagement op zich neemt van de overige energieverbruikers zoals de kunstwerken, bruggen en de openbare verlichting.
- Een onderzoek naar de verbreding van de taken van de GrESCo met andere financieringsconstructie's (bv een revolverend fonds, leningen samen met de markt) om panden te verduurzamen en energiezuinig te maken van die partijen die gemeentelijk vastgoed gebruiken maar zelf de energierekening betalen zoals de Oosterpoort en O2G2.
- Samen met het vastgoedbedrijf in oprichting en de afdeling vastgoedmanagement wordt onderzocht wat de meerwaarde is van een integrale aanpak gebaseerd op de Totale Kosten van Gebruik: verduurzaming van vastgoed door niet alleen te rekenen met de besparing op het energieverbruik maar ook de besparing op de onderhouds- en beheerkosten mee te nemen in de rekensom.
- Met Grunneger Power wordt een zonneweide van 3 hectare gerealiseerd op bedrijventerrein Westpoort. Grunneger Power levert stroom aan bewoners van de stad. Wij gebruiken de stroom voor eigen gebruik.
- De verbouw van biomassa op niet gebruikte bedrijventerreinen levert niet alleen duurzame warmte maar kan ook nieuwe werkgelegenheid bieden aan het personeel van organisaties als lederz. De kansen en het realiteitsgehalte hiervan worden onderzocht.
- Er wordt in 2015 een communicatieplan gemaakt en uitgevoerd. Dit is vooral gericht op eigen de gemeentelijke organisatie, om te bevorderen dat medewerkers energiebewust gaan denken.

Zon

Tot dusver gaan wij er van uit dat zonne-energie een bijdrage van 11% kan leveren aan een energieneutrale stad. Dit betekent dat in 2035 in Groningen voor 150MW aan zonnepanelen moet zijn geïnstalleerd, oftewel 625.000 panelen. Tezamen beslaat dit bijna 100 hectare, of een vierkante kilometer.

Het aantal zonnepanelen in Groningen is significant gegroeid: van 3.350 panelen in 2011, naar ruim 30.000 stuks eind 2014. Groningen telt 80.000 daken. Dat betekent een enorme potentie voor het opwekken van zonne-energie. Naast daken zijn ook braakliggende gronden noodzakelijk als 'energieweides' om de doelstelling te halen.

Projecten 2015-2018:

Campagnes stimuleren zonnepanelen op eigen dak

Veel particulieren hebben de mogelijkheid om op eigen dak zonnepanelen te leggen voor de productie van duurzame energie. Dat gebeurt steeds vaker en deze positieve trend willen we verder stimuleren door inwoners te wijzen op de verschillende mogelijkheden en voordelen. Dit doen we in campagnes met onder andere posters in bushokjes. We promoten bijvoorbeeld hiermee het bestaan van zonatlas.nl en wijzen op de mogelijkheden om 'groene daken' te combineren met zonnepanelen. We moeten echter goed blijven monitoren wat de rol van de overheid zou moeten zijn als het gaat om zonnepanelen in de particuliere sector. We constateren dat de markt hier goed functioneert en de vraag is hoe lang wij de rol om dit te stimuleren nog zouden moeten oppakken.

Project Postcoderoos Het Dok - Lewenborg

Niet iedereen heeft de mogelijkheid om op eigen dak of terrein zonnepanelen te plaatsen voor de productie van duurzame energie. Voor de groep inwoners die wél willen investeren en profiteren van zonne-energie maar hiertoe geen mogelijkheden hebben bestaat de landelijke postcoderoosregeling. Hierbij kunnen inwoners binnen de 'postcoderoos' van een collectieve zonne-installatie meedoen met de regeling en tegen een gunstig tarief profiteren van zonne-energie. Het eerste postcoderoosproject in Groningen is in 2014 geïnitieerd op het dak van wijkcentrum Het Dok. In 2015 start de aanleg en worden de eerste 85 panelen geplaatst. Hier is plaats voor maximaal 130 zonnepanelen. Het postcoderoosproject wordt gecoördineerd en uitgevoerd door de coöperatieve energiewaarder Grunneger Power. De gemeente Groningen stelt het dak van Het Dok kosteloos ter beschikking.

Project Zonnepark Hoogkerk

Om de gebouwen van de gemeente Groningen energieneutraal te krijgen willen we onze eigen stroom opwekken. Dit doen we onder andere door het plaatsen van zonnepanelen op daken van onze gebouwen. Niet elk gebouw is geschikt om zonnepanelen op het dak te leggen. Daarom ontwikkelen we op een braakliggend bedrijventerrein in Hoogkerk een zonnepark met ongeveer 8.000 zonnepanelen. Met de opgewekte duurzame stroom kunnen we een deel van het energieverbruik van onze gebouwen compenseren. Onderzocht wordt of Stadgers mee kunnen investeren en profiteren in dit zonnepark. Eind 2015 kan de eerste stroom worden geleverd.

Project Solar park Westpoort

Bedrijventerrein Westpoort heeft potentie om zich te kunnen profileren als opweklocatie voor duurzame energie. Een externe ontwikkelaar onderzoekt samen met de gemeente in dat kader, op basis van de landelijke regeling voor het opwekken van duurzame energie (SDE+), de mogelijkheden om op een deel van bedrijventerrein Westpoort duurzame energie op te wekken. Op een oppervlakte van circa 20 hectare kunnen een kleine 100.000 panelen worden geplaatst en daarmee kan dit een van de grotere parken in Nederland worden.

Project Zonnepark Groningen

De (afgedekte) oude vuilstortplaats Woltjerspoor in Groningen-Zuid biedt een uitgelezen mogelijkheid voor het opwekken van zonne-energie. Een externe ontwikkelaar heeft vergaande plannen om op basis van SDE+ de vuilstortplaats te bedekken met een kleine 50.000 zonnepanelen. Onderzocht wordt of een aanvullende postcoderoosregeling hier op voldoende deelname kan rekenen.

Project Zonnepanelen op huurdaken Nijestee

Eenderde van de ongeveer 80.000 daken in Groningen is prima geschikt voor de opwekking van zonne-energie. In 2014 lagen op nog maar 1.800 daken zonnepanelen. Er is nog veel ongebruikte potentie in de Stad. Veel daken bevinden zich op huurwoningen. Woningcorporatie Nijestee stelt drieduizend daken van hun woningen beschikbaar, als bewoners hebben aangegeven zonnepanelen op hun dak te willen. Grunneger Power organiseert en mobiliseert bewoners voor dit initiatief. Nijestee verdisconteert de meerkosten in de huurprijs. De bewoners krijgen daarvoor een lagere energierekening terug. Per saldo gaan bewoners er op vooruit. Vooralsnog komen alleen grondgebonden woningen in aanmerking voor deze regeling.

Project 050-Zon

In samenwerking met GasTerra en de gemeente Groningen is Grunneger Power gestart met het project 050-ZON. Het doel van dit project is om de toepassing van zonneboilers te stimuleren en onderzoek te doen naar de hoeveelheid aardgasbesparing die een zonneboiler oplevert. Verschillende merken zonneboilers worden in Nederland al meer dan 40 jaar geïnstalleerd. Maar zo populair als zonnepanelen, is de zonneboiler nooit geweest. Dit komt onder meer doordat de gasbesparing vooraf moeilijk in te schatten is, terwijl de investering gemiddeld toch zo'n drieduizend euro per installatie bedraagt. Om te laten zien hoe duurzaam en leuk een zonneboiler kan zijn organiseert 050-ZON een veldtest met vijftig zonneboilers in Groningen. Om de gasbesparing nauwkeurig in kaart te brengen hebben vijftig enthousiaste projectdeelnemers thuis als proef een zonneboiler laten installeren.

Energieopwekking op P+R terreinen

Om in 2035 Energieneutraal te zijn moet elke nieuwe ontwikkeling binnen de gemeentegrens energieneutraal zijn of zelfs energie kunnen opwekken. P+R terreinen zijn veelbelovende gebieden om energieneutraal te maken. Dit door bijvoorbeeld het plaatsen van zonnecarports of met zonnepanelen overdekte looproutes. Op deze manier wordt het energieverbruik door de verlichting en door de elektrische oplaadpalen ter plaatse gecompenseerd door de opwekking via zonnepanelen en/of windmolens. Bovendien vergroot dit de aantrekkelijkheid van de P+R terreinen. We gaan onderzoeken op welke manier we P+R terreinen het beste kunnen verduurzamen.

Beleidsontwikkeling

Voor zonneparken en kleine windmolens moeten omgevingsvergunningen aangevraagd worden. Hierover moeten legeskosten betaald worden. De legeskosten zijn gebaseerd op het investeringsbedrag. Deze kosten zijn hoog, drukken op de rentabiliteit van projecten. Om de doelstelling 'Ergieneutraal in 2035' te halen moet de ontwikkeling van duurzame energieprojecten in een stroomversnelling worden gebracht. Vanuit de markt krijgen we de signalen dat de legeskosten te hoog zijn. Investerings blijven hierdoor achter. We willen onderzoeken wat de mogelijkheden, gevolgen, risico's en financiële gevolgen zijn van het legesvrij stellen van omgevingsvergunningen ten behoeve van de opwekking van duurzame energie.

Project Zonnepanelen op Groene gemeentelijke daken

Zie onderdeel Gresco.

Project Groenste buurt Noorderplantsoenbuurt

De Noorderplantsoenbuurt wil Energie Neutraal zijn in 2024. De bewoners van de Noorderplantsoenbuurt hebben op de ALV van 22 oktober besloten dat de buurt Energieneutraal zou moeten zijn in 2024. Daartoe zijn samen met Grunneger Power een aantal initiatieven in gang gezet. Ze zijn nu in de fase van het opzetten van een projectorganisatie om alles voor te bereiden en uit te werken.

Wind

In het Masterplan van 2011 is uitgegaan van een bijdrage van windenergie van 15%. Dit was gebaseerd op de bouw van tientallen grote windturbines. De plaatsing van grote windmolens wordt tot dusver echter geblokkeerd door het provinciale beleid. De provincie staat turbines van meer dan 15 meter ashoogte alleen toe in de aangewezen gebieden Delfzijl, Eemshaven en bij de N33/A7. Het Rijk heeft de provincies een taakstelling opgelegd van 6000 MW op land. 850 MW daarvan moet in de provincie Groningen worden geplaatst. Wij hebben de provincie aangeboden om op grond van een kanskaart locaties te verkennen voor grote windturbines binnen de gemeentegrenzen. Daarom hebben we in 2013 een verkennend onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden van grootschalige windenergie in de gemeenten Groningen en Ten Boer. Daarbij zijn de belemmeringen (afstand tot bebouwing in verband met geluid, externe veiligheid, landschap, cultuurwaarden en aanvliegroutes) en kansen in kaart gebracht. Westpoort, het Suikerunieterrein, Stainkoel'n, Roodehaan, A7 en Meerstad-Noord komen als meest kansrijke locaties uit het onderzoek naar voren. Als de beperkingen van de provincie worden opgeheven is een business case voor de markt in deze sector meer dan haalbaar. Wij denken in dat geval aan financiële participatiemogelijkheden voor Stadgers.

Voorlopig zullen wij onze inspanningen richten op kleine windmolens. Wij constateren dat de markt innovaties op met name deze kleine windmolens heeft ontwikkeld en dat hogere rendementen mogelijk zijn worden. We willen kleine windmolens toestaan en de randvoorwaarden zo gunstig mogelijk maken voor initiatiefnemers om op eigen terrein energie voor eigen gebruik op te wekken. Net als bij zonneweides onderzoeken wij of dit vergunnings- en legesvrij kan. Dit neemt een drempel weg en kan de opkomst van kleine windmolens in een versnelling brengen. Tevens willen we innovaties op het gebied van kleine windmolens naar Groningen halen. Hiermee wordt ons imago als Smart Energy City versterkt. Om het goede voorbeeld te geven willen wij op of bij enkele van onze gemeentelijke gebouwen kleine windmolens plaatsen.

Biobased economy

In 2013 is de visie "Op weg naar een groene kringlooeconomie" vastgesteld. Daarin is de inzet van biomassa als duurzame energiebron verbreed naar een "biobased economy": het vervangen van fossiele grondstoffen door biomassa als grondstof of brandstof. De inzet van biomassa als grondstof verdient in veel gevallen de voorkeur omdat hiermee meer waarde wordt gecreëerd.

In 2011 hebben wij gesteld dat biomassa in Groningen ca. 20% kan bijdragen aan een energieneutrale stad. De biobased economy heeft in Groningen bovengemiddeld goede kansen als kennisknooppunt (onderzoek en onderwijs) en stad en regio kennen een sterke agro-foodsector die langzaam de mogelijkheden van de biobased economy leert ontdekken. Toch zullen wij ook de inzet van biomassa als vervanging van fossiele brandstoffen blijven nastreven. In wetenschappelijke kringen vindt een doorgaande discussie plaats over de uiteindelijke rol van biomassa in de energietransitie. Deze volgen wij. Anno 2015 is de overtuiging en de praktijk waarneembaar dat biomassa nog lange tijd een belangrijke pijler blijft, ook als brandstof. De inzet van biomassa als brandstof heeft zijn beslag gekregen in verschillende ontwikkelingen: de verbrandingsoven voor biomassa bij Kardingse waarin gemeentelijk snoeihout wordt benut is in gebruik genomen,

gemeentelijk bermgras wordt ingezet voor energieproductie door vergisting, we hebben in 2014 op gemeentelijke grond 15 ha. wilgentenen aangeplant in samenwerking met marktpartijen. Daarnaast is Groningen al enige tijd koploper als producent van groen gas (Attero en Suikerunie).

Als overheid kunnen we goed inspelen op ontwikkelingen om in Groningen voorop te lopen in de transitie naar een biobased economy. Daarbij zijn er voor de gemeente drie sporen waarop ingezet kan worden.

Ten eerste kan de gemeente haar eigen biomassa en kerntaken inzetten voor de transitie, om zodoende als voorbeeld en aanjager van de transitie te fungeren:

- Vergroten draagvlak in de gemeentelijke organisatie
- Inzetten eigen inkoop en biomassa (kapitaal) voor de transitie
- Inzichtelijk maken afvalstromen en productie-/consumptieketens in de stad
- Benutten van kansen om kringlopen te initiëren en te sluiten
- Grensoverschrijdend werken: thematisch en geografisch

Ten tweede kan de lokale overheid randvoorwaarden creëren voor de biobased society en beschikbare kennis over de biobased economy ontsluiten:

- Een podium/platform bieden voor de biobased society
- Kennis ontsluiten en stad als proeftuin aanbieden
- Procedures flexibiliseren en institutionele belemmeringen wegnemen
- We stimuleren nieuwe (wetenschappelijke) kennis door als gemeente specifiek te letten op concrete waarde creatie, bruggen te bouwen tussen kennisinstellingen en (kleine) biobased bedrijven en wetenschappers.

Ten derde zijn er kansen om direct bij te dragen aan het aantrekken van nieuwe biobased bedrijvigheid:

- Revolverend fonds oprichten en investeerders koppelen aan initiatieven
- Gericht zoeken naar partijen die een keten kunnen sluiten
- Kleinschalige, innovatieve en sociale initiatieven ondersteunen

Doelen 2018:

- Van de eigen biomassa wordt 100% duurzaam benut waarbij de waardepiramide leidend is
- Energieproductie uit biomassa levert een bijdrage van 7% aan de totale doelstelling van het energieprogramma.
- Er zijn minimaal drie ketens opgebouwd rond biobased materialen.
- Tien initiatieven of bedrijven hebben zich kunnen ontwikkelen met steun van de gemeente.
- Biobased economy verbreden naar circulaire economie.
- In 2015 ronden we een pilot af op het gebied van innovatieve sanitatie.
- Benutten van kansen in de waterketen voor kringloopsluiting en benutting van restromen.
- Pilots en haalbaarheidstudies gericht op het benutten van restromen die tot nu toe geen waarde of een negatieve waarde hebben.

Lopende projecten

Stofstromen en benuttingsopties in kaart brengen

Urban mining

Groningen als schakel in de voedselkringloop

Graspers

Vergisting bermgras en slootafval

Chemie CCC - Koolhydraten

Chemie BioBTX – Chemische bouwstenen

Chemie BioTRIP – Bio-afbreekbare plastics(tot 2012?)

KNN

BioCAB
Miscanthus
Zwammerij
Algen
Waardappelen
Biogas (provincie)
Wilgentenen
Attero droogvergisting
Suikerunie bioraffinage
Eetbare stad
BioBTX
Westpoort

Groningen Smart Energy City

Kennis en innovatie als dragers van de economie

Kennis en innovatie zijn van grote betekenis bij de verdere ontwikkeling van activiteiten en projecten in alle inhoudelijke sporen van het energieprogramma. Onze rol als gemeente is vooral om andere partijen te ondersteunen bij innovatie, hen te faciliteren en te verbinden om tot samenwerking te komen rond onze gezamenlijke ambitie om Groningen als 'Energy City' en 'Energy Valley' prominent gestalte te geven. De focus ligt op het toepassen van kennis en vernieuwing van bedrijfsactiviteiten. Grote veranderingen in de energiemarkt komen waarschijnlijk vanuit het MKB. Groningen als internationale kennisstad is een voedingsbodemp voor een innovatief energiek MKB. Energiekennis is wellicht het nieuwe 'exportgas' uit Groningen.

Wij spelen als gemeente zelf een actieve rol bij de verdere uitbouw van de Smart Energy City Groningen. Hier ligt een economische en duurzame kans, omdat de sectoren Energie en ICT al sterk vertegenwoordigd en verankerd zijn in de Groningse economie. We denken dat Groningse 'local solutions' een bijdrage kunnen leveren aan 'global challenges'. De stad is een ideale proeftuin (Living Lab) voor slimme energietoepassingen. In de komende jaren willen we meer demonstratieprojecten realiseren op het gebied van Smart Grids, zoals:

- De uitbouw van PowerMatchingCity naar 140 huishoudens.
- De uitbouw van uitwisseling van energiedata (meer slimme huishoudens, onderzoekslijn EnergySense en energydataplatform).

Groningen wordt internationaal gezien als technologische koploper op het gebied van de Smart Grids technologie, waardoor bedrijven zich hier willen vestigen en extra nieuwe kennis en kunde op dit onderwerp aan de kennisinstellingen wordt ontwikkeld. Voorbeelden zijn:

- De ontwikkeling en gebruik van energiebesparingstoepassingen (Apps, Software e.d.)
- De ontwikkeling van (virtuele) handel in energie tussen gebruikers en (lokale) prosumenten
- De ontwikkeling van demand-response-toepassingen (ter stimulering van flexibiliteit in het netwerk, o.a. opslag en gestuurd gebruik)

Ontwikkeling en toepassing van energie kennis

We faciliteren de uitbouw van energie kennis, met name via de Energy Academy Europe, en business development, via EnTranCe, bedrijevnetwerken, incubators en valorisatieprogramma's.

In dit verband samenwerken is allereerst een relatie aangaan om kennisoverdracht tot stand te brengen, om vervolgens tot toepassing van deze kennis over te kunnen gaan. Groningen mag met onze energy-minded inwoners, twee kennisinstellingen met een focus op energie, onze energieke bedrijvigheid en een energie-actieve lokale overheid, met recht zeggen een Stad van Energie te zijn. Daarom willen we:

- Duurzame energie-investeringen faciliteren. Dat doen we door te werken vanuit de behoefte van ondernemers en vanuit een no-wrong-principe.
- Innovatie stimuleren en versnellen. We willen meer kennis toepassen in de stad, nieuwe ketens bouwen en betere valorisatie van ons energie-onderzoek. Dit doen wij door te investeren in ondernemers-netwerken, nieuwe innovatieprojecten, vorming van nieuwe ketens, het verstevigen van bestaande ketens en valorisatieprogramma's en door te werken aan de uitbouw van de energiekennisbasis.

Deze activiteiten behoren tot de speerpunten van het economische Programma G-Kwadraat.

PowerMachtingCity

Mede vanuit Groningen geeft Energie werken we aan de uitbouw van de Smart Energy City Groningen. Er ligt al een stevig fundament om mondiaal te kunnen excelleren. De stad is een proeftuin en we nodigen nadrukkelijk partijen uit om daarin samen met ons te investeren. We werken daarom aan vergroting van het living lab PowerMachtingCity:

- We willen minimaal twee nieuwe grootschalige Europese samenwerkingsprojecten op het gebied van Smart Energy, waarbij de gebruikers centraal staan.
- We willen Smart Energy toepassingen stimuleren en opschalen in de stad, zodat innovaties sneller worden toegepast in de stad.
- We willen Groningen nadrukkelijk internationaal profileren als Smart Energy City.
- We willen hierdoor onze inwoners en instellingen in staat stellen om 'in power' te komen om zo hun eigen energievoorziening te kunnen inrichten en vormgeven.

Duurzame innovatie van het Groningse bedrijfsleven

Energiebesparing bij bedrijven, het zuinig omgaan met grondstoffen en het sluiten van kringlopen is hierbij de inzet. De campagne 'Clean Groningen', verduurzamen van horecabedrijven, productontwikkeling volgens het principe van cradle-to-cradle, duurzame inrichting van bedrijventerreinen, prolongeren van onze Fairtrade titel, energiebesparing via het reguliere toezicht, profilering van energie op de Zernike Campus Groningen, en kennisontwikkeling.

Programma Verkeer

Duurzame mobiliteit vindt zijn vertaling in het bevorderen van fiets en openbaar vervoer, een zorgvuldige inpassing van (nieuwe) infrastructuur met het oog op luchtkwaliteit en geluid, en het bevorderen van duurzamere brandstoffen en voertuigen die deze benutten.

Groningen behoort sinds jaren tot de top van fietssteden in Nederland en Europa. Met het opstellen van een nieuwe fietsstrategie doen wij hier nog een schep bovenop. De fiets is naast wandelen immers het meest schone, stille en duurzame vervoermiddel. De CO₂ uitstoot van de fiets is nihil. Bovendien is investeren in de fiets zeer kosteneffectief. Want om dezelfde CO₂ vermindering te bereiken via bijvoorbeeld meer openbaar vervoer zijn veel hogere investeringen nodig. Door te investeren in de fiets snijdt het mes aan meerdere kanten. De luchtkwaliteit verbetert, de geluidsoverlast vermindert en de stad wordt aantrekkelijker voor bezoekers te voet of op de fiets. Naast fietsers streven we naar meer mensen die het openbaar vervoer benutten in plaats van per auto te komen. Dit vervoer zelf moet ook steeds milieuvriendelijker worden. Daarom stellen we in overleg met het OV-bureau eisen op voor schone en duurzame bussen in het kader van de aanbesteding voor een nieuwe concessie per december 2017. We werken aan nieuwe vormen van stadsdistributie en we nemen voorwaarden op om buiten de venstertijden de binnenstad te mogen bevoorraden. Bij de aanschaf van nieuwe voertuigen voor ons eigen wagenpark kiezen we in principe voor schone en duurzame technieken.

We zetten ons in voor een doorgaande ontwikkeling van een duurzaam verkeersbeleid. Dit levert de volgende doorkijk naar 2018:

- Op het gebied van duurzame mobiliteit is nog een forse energiebesparingswinst te halen. Eén vijfde deel van de CO₂-uitstoot in Nederland wordt veroorzaakt door verkeer. In veel gemeenten is dat aandeel veel groter en in 166 gemeenten is verkeer de grootste bron van CO₂-uitstoot. In veel gemeenten ontbreekt echter volgens het ministerie van Infrastructuur en Milieu de koppeling tussen klimaatdoelen en verkeersbeleid. Om lokale en landelijke klimaatdoelen te halen, is het nodig om die koppeling te leggen. De doelstellingen voor verkeer en vervoer uit het nationale energieakkoord zijn een reductie van de CO₂ emissies van 17% in 2030 en 60% in 2050 ten opzichte van 1990.
- Ons huidige beleid op het gebied van duurzame mobiliteit is onder andere beschreven in de notitie "Schoon en duurzaam vervoer gemeente Groningen" (2013). Wij willen dit beleid de komende jaren intensiveren:
- Door het stimuleren van duurzame vormen van vervoer, de fiets en de voetganger voorop en de fysieke ruimte hierop consequent aan te passen. We richten de stad in voor en op gebruik door de fiets. High speed bikes gaan een uitdaging vormen voor onze verkeersinrichting. Onze wegenstructuur zal hierdoor flink moeten wijzigen.
- Door elektrisch vervoer (EV), inclusief brandstofcellen, te stimuleren. EV is een factor vier zuiniger dan vervoer door middel van verbranding van fossiele brandstoffen. EV wint steeds meer aan draagvlak. De meeste reizigers in het OV worden al elektrisch (per trein) vervoerd, de elektrische fiets is al bijna de nieuwe standaard, de groei van elektrische auto's gaat onverminderd door en elektrische scooters zijn bezig met een opmars. Stimuleren van EV vergt inzet van de gemeente in de rol van wegbeheerder, wetgever, en concessiehouder. De ontwikkelingen op het gebied van duurzame mobiliteit worden grotendeels door de markt opgepakt maar als gemeente kunnen wij door beleid, regelgeving en openbare inrichting hierin een belangrijke rol spelen en (beperkt) sturen. Onze rol is voornamelijk faciliterend en stimulerend.
- Door ons eigen gemeentelijk wagenpark: een verschuiving naar elektrisch en/of waterstofgas.

- Door de binnenstad aantrekkelijker te maken door duurzame voertuigen te bevorderen en vervolgens selectief milieuonvriendelijke vervoerswijzen te ontmoedigen. Te denken valt aan (elektrische) fietsen, elektrische stadsdistributie, elektrische bussen, e-scooters, elektrische taxi's.
- Inzetten op elektrisch busvervoer in Groningen Stad. De aanbesteding 2017 biedt kansen. Overig busvervoer (streekvervoer) op waterstof.
- Elektrische voertuigen stimuleren door belemmeringen weg te nemen en te deze te belonen door bijvoorbeeld korting en de beste parkeerlocaties. Meer straatparkeerplaatsen in en rond het centrum krijgen een elektrische laadpaal.
- We willen Groningen als hoofdstad van Eney Valley een prominente rol geven in duurzaam vervoer. We onderzoeken de mogelijkheden van vestiging van een duurzaam energiestation met duurzame brandstoffen, waaronder waterstof. Het uitrollen van een netwerk van duurzame brandstoffen versnelt de acceptatie van deze nieuwe brandstoffen en zet Groningen op de kaart als de 'hot spot' van duurzaam vervoer.

Programma Economie en werkgelegenheid

De inzet binnen dit programma valt samen met die van het energieprogramma (zie deel 1, onder Groningen Smart Energy City).

Programma Wonen

De inzet binnen dit programma valt nagenoeg samen met die van het energieprogramma (zie deel 1). Dit is eveneens opgenomen in de Woonvisie. Kort samengevat gaat het om:

- Het uitvoeren van het convenant huursector, dit betekent ca. 5000 huurwoningen per jaar twee labelsprongen en daarbij streven naar label C of beter.
- In het convenant Energiebesparing huursector is opgenomen dat vanaf 2020 alle huurwoningen van woningcorporaties gemiddeld energielabel B of beter hebben, en dat 80% van de particuliere huurwoningen energielabel C of beter heeft.
- Voor de particuliere woningvoorraad: voortzetting van "Groningen woont SLIM", de publiek-private energiebesparingsaanpak van de gemeente Groningen en bedrijvenvereniging SLIM wonen met energie. We communiceren hierbij uiteindelijk met alle 40.000 eigenaar-bewoners in Groningen, we leveren een actieve dienstverlening aan 3.000 eigenaar-bewoners per jaar.
- Als gemeente streven we ernaar dat alle nieuwbouw vanaf 2017 energieneutraal wordt uitgevoerd. Dat betekent vanaf 2017 ca. 600 energieneutrale woningen per jaar.

Programma Onderhoud en beheer openbare ruimte

Duurzaamheid in dit programma vindt zijn uitwerking in zeven aandachtsvelden. Deze inzet wordt de komende jaren voortgezet.

- Het vergroten van de biodiversiteit in de stad. Uitgangspunten daarbij zijn de stedelijke ecologische structuur (SES) en het doelsoortenbeleid. Dit doen wij door duurzaam onderhoud van aanwezig groen en water in de stad, andere manieren van beheer, meer natuurlijke oevers. Ook wordt een nieuwe boomstructuurvisie opgesteld.
- Bij grote ruimtelijke projecten zoals de oostelijke en zuidelijke ringweg blijven we werken aan het oplossen van knelpunten en benutten we kansen voor verdere versterking van de SES. Ook zorgen we voor compensatie van groen en het op peil houden van de kwaliteit ervan.
- We hebben in toenemende mate aandacht voor de functie van groen in een opwarmende stad, die tevens water vasthoudt.

- We werken aan duurzame verwerkingsmethodes van snoei- en maaiafval; we zijn gestart met verwarming van het zwembad Kardinges door houtsnippers en onderzoeken de haalbaarheid van verwerking van gras tot vezels en grassap met een grasper. We proberen ook andere materiaalstromen, zoals slootbagger nuttig te gebruiken.
- We hebben bij het groenbeleid aandacht voor gezondheid van de stadjes door bewegen in het groen te bevorderen.
- We zetten het groenparticipatieproject Eetbare Stad voort. Met intussen meer dan 80 locaties is dit een lokale basisbeweging van belang geworden. Vanuit het voedselbeleid wordt zoveel mogelijk ondersteuning aan initiatieven gegeven. Hiervoor zijn intussen twee netwerken gevormd, waarin kennis, opbrengst en ervaring worden uitgewisseld. Groningen is hiermee de ‘meest eetbare stad van Nederland’. We proberen deze status te continueren en plaatsen dit in het kader van de ‘voedseltransitie’. Thema’s hierbij zijn: tegengaan van voedselverspilling, logistiek van streekproducten, consumenten bewust maken en helpen tot actie over te gaan. We verbeteren de inzet van de gemeente zelf, met name door braakliggende terreinen tegen gunstige voorwaarden beschikbaar te stellen. We heroverwegen daartoe traditionele financieringsmodellen voor grondexploitatie. We streven naar integratie van Fair Trade, MVO en het stimuleren van biologische voeding.
- In 2015 zal een nieuw afvalbeheerplan voor de periode 2016 – 2020 worden vastgesteld. Hierbij zetten we hoog in: maximaal hergebruik en hergebruik dat zo hoogwaardig mogelijk is. In het afvalbeheerplan zetten we daarvoor nieuwe stappen, zodat alle huishoudelijk afval in 2025 zo hoogwaardig mogelijk wordt hergebruikt. De circulaire economie is uitgangspunt daarbij. Groningen presteert al goed onder steden met vergelijkbare stedelijkheid (56% hergebruik tegen landelijk 33%). Dit goede resultaat komt doordat we zowel aan de bron als via nascheiding ons afval laten scheiden en door een hoog serviceniveau richting burgers. De meest gewenste methode van inzameling wordt heroverwogen, waarbij ook ‘omgekeerd inzamelen’ wordt onderzocht. Het contract met Attero loopt tot 2022, daarom zal er samen met Attero aan duurzaamheid gewerkt worden. Attero profileert zich steeds meer als duurzame afvalverwerker. We geven onder meer aandacht aan hergebruik van drankcartons, kunststofflessen, elektrische apparatuur. We bevorderen participatie in voedselprojecten i.s.m. bewoners in hoogbouw, zoals bij de Tasmantoren (hergebruik GFT afval). We plaatsen zonnepanelen op stortplaatsen.

Programma Bedrijfsvoering

Met betrekking tot het doel Duurzaamheid zijn de doelstellingen in het nieuwe Inkoop- en aanbestedingsbeleid aangescherpt. Met de doelstelling ‘we geven het goede voorbeeld door stevig in te zetten op duurzaam inkopen een aanbesteden’ geeft de gemeente Groningen aan bij de inkoop tenminste de vastgestelde duurzaamheidseisen en de sociale voorwaarden toe te passen.

Vanaf 1 april 2015 starten we met de implementatie van het nieuwe Inkoop- en aanbestedingsbeleid. Om het proces van invoering voorspoedig te laten verlopen zal Inkoop de organisatie (en eventueel externen) adequaat informeren over de inhoud, wijzigingen en consequentie van het nieuwe inkoopbeleid. Bij dit proces zullen de categoriemanagers en de betrokkenen uit de beleidsvelden aansluiten.

Met het intrekken van het oude inkoopbeleid vervalt de Tenzij procedure. Deze wordt vervangen door een Checklist Inkoop en een Business Case (afhankelijk van het aan te besteden bedrag). Dit proces zal als eerste worden ingericht zodat er geen inkoop- en aanbestedingstrajecten tussen wal en schip raken. Ook ondersteunt dit proces de borging van het toepassen van de doelen binnen het Inkoopbeleid.